

Niederländische Sprachwissenschaft

Peter Debrabandere

Bijna alle boeken over Nederlandse taalwetenschap of neerlandistiek zijn in het Nederlands geschreven. Nu is er ook een Duits overzichtswerk, zodat eerstejaarsstudenten en andere geïnteresseerden zonder of met een beperkte kennis van het Nederlands aan hun trekken kunnen komen. In het voorwoord vernemen we wie er allemaal bij de totstandkoming van dit werk betrokken was: een indrukwekkende lijst van taalkundigen uit binnen- en buitenland, waardoor elk hoofdstuk kritisch nagekeken is door minstens één expert. Ook op de kwaliteit van de Duitse tekst is nauwkeurig toegezien.

Het eerste hoofdstuk heeft als titel *Die niederländische Sprache* en bespreekt de verspreiding van het Nederlands, de dochtertaal Afrikaans en de begrippen *standaardtaal*, *taal* en *taalwetenschap*. In overeenstemming met recente inzichten wordt het Nederlands als een *pluricentrische taal* gezien, een standaardtaal 'met drie poten', *Nederlands-Nederlands*, *Belgisch-Nederlands*, *Surinaams-Nederlands*, waarbij toch ook duidelijk gesteld wordt dat de overlappingen veel groter zijn dan de verschillen.

Op dit vrij algemene inleidende hoofdstuk volgt een hoofdstuk over de geschiedenis van het Nederlands: van het

Indo-Europees via de *Germaanse talen* naar het *Nederlands*. Hier komen natuurlijk de klankverschuivingen ter sprake en worden de drie fasen van het Nederlands belicht: *Oudnederlands*, *Middelnederlands*, *Nieuwnederlands*. Het derde hoofdstuk over woorden en hun betekenis behandelt termen als *semantiek*, *polysemie*, *metafoor*, *metonymie* en *hyperonymie*, en besteedt ook aandacht aan woordenboeken.

Hoofdstuk 4 gaat over woorden en hun structuur: *morfemen*, *affixen*, *afleidingen*, *samenstellingen*, *flexie* (verbuiging en vervoeging); hoofdstuk 5 over zinnen en hun structuur: *constituenten*, *zinnen*, de belangrijkste *zinsdelen* en *soorten zinnen*; hoofdstuk 6 over klanken en hun systemen: *medeklinkers*, *klinkers*, *fonetiek* en *fonologie*.

Het zevende hoofdstuk gaat over *taal in context*. Hier wordt het *communicatiemodel* (*zender – boodschap – ontvanger*) toegelicht. Aan de orde komen ook het *coöperatieprincipe*, *taalhandelingen*, *indirectheid* en *beleefdheid*, en *aanspreekvormen*.

Het achtste hoofdstuk belicht het fenomeen *taalvariatie*, met eerst een woordje uitleg over de taalkundige disciplines *variatielinguïstiek* en *sociolinguïstiek*. Volgens worden allerlei variatiesoorten opgesomd: *idiolect*, *vaktaal*, *jargon*, *dialect*, *sociolect*, *etnolect* ... Uiteraard besteedt dit

hoofdstuk ook aandacht aan actuele ontwikkelingen in de Nederlandse taal. De vraag wordt gesteld of de standaardisering afgerond is. Recente verschijnselen als *Poldernederlands*, *Verkavelingsvlaams*, *dialectrenaissance*, de officiële erkenning van *streektaalen* en *straattaal* passeren de revue.

Hoofdstuk 8 is helemaal gewijd aan *taalveranderingen*: op het niveau van de *woordenschat* (*betekenisverandering*, *betekenisverruiming*, *betekenisspecialisatie*, *pejorisatie*, *ameliorisatie*), de klanken (*procope*, *syncope*, *apocope*, *epenthese*, *metathese*), de morfologie, de *syntaxis* en de *pragmatiek*. Het laatste hoofdstuk neemt de methoden van de taalwetenschap onder de loep.

Elk hoofdstuk eindigt met een samenvatting, enkele opdrachten en een stukje *Literatur zum Weiterlesen*. Een uitgebreide bibliografie en een zaakregister sluiten het boek af. De auteurs zijn erin geslaagd om Duitstalige studenten een helder overzicht te bezorgen van de neerlandistiek.

Ute K. Boonen & Ingeborg Harmes (in Zusammenarbeit mit Michaela Poß, Truus Kruyt und Gunther De Vogelaer), *Niederländische Sprachwissenschaft: Eine Einführung*, Narr Francke Attempto Verlag, 2013, ISBN 978 9 8233 6771 0, 256 pp.
Prijs: € 24,99.